



Trafikksikkerhet Lillehammer – med nullvisjonen i sikte

Nullvisjonen

Nullvisjonen er en visjon om et vegtransportsystem som ikke fører til død eller livsvarig skade. Samfunnet kan ikke akseptere et system som krever 250-300 menneskeliv hvert år. Alle har rett til liv, også i trafikken.

Nullvisjonen er en ledestjerne å navigere etter som angir retningen for trafikksikkerhetsarbeidet.

Nullvisjonen betyr at vi skal arbeide både for å hindre alvorlige ulykker og for å redusere skadene i de ulykkene som likevel skjer. Vi må erkjenne at det er menneskelig å gjøre feil, og at ulykker vil forekomme også i framtiden, men en menneskelig feilhandling skal ikke føre til død eller livsvarig skade.



Nasjonalt prosjekt

I Lillehammer-regionen ble det i 2003 opprettet et nasjonalt demonstrasjonsprosjekt for nullvisjonen, "Trafikksikkerhet Lillehammer – med nullvisjonen i sikte".

Her er det vist smakebiter på hva som skjer på trafikksikkerhetsfronten i Norge. Både velprøvde tiltak og nye løsninger er tatt i bruk.

Tiltakene i prosjektet er rettet mot hele trafikksystemet – veg, kjøretøy og trafikant, og henvender seg både til barn, unge og voksne.

Prosjektet synliggjør innfallsvinkler som kan benyttes i trafikksikkerhetsarbeidet. Det er fokus på de alvorligste ulykkene for å forebygge eller redusere skadene de forårsaker.

Prosjektet viser hva som er mulig å få til innenfor realistiske økonomiske rammer.

Vellykkede tiltak i Lillehammer-prosjektet skal kunne bli benyttet i trafikksikkerhetsarbeidet i hele Norge.

Prosjektet finansieres av og er blitt til etter initiativ fra Statens vegvesen med Trygg Trafikk, Politiet, Oppland fylkeskommune og Lillehammer, Øyer og Gausdal kommuner som samarbeidspartnere.

Prosjektoppstart var i 2003 og med avslutning i 2006.

Budsjetttrammen har vært på 100 millioner kroner.

I regi av prosjektet er det opprettet en demonstrasjonsstrekning mellom Lillehammer og Øyer med lengde ca. 32 km. Dette er ei vegsløyfe som inkluderer E6, fylkesvegen som går parallelt med E6 samt enkelte kommunale gater i Lillehammer. På sløyfa ble det i perioden 1995-2002 registrert i alt 18 ulykker med drepte og hardt skadde, herav 17 langs E6 mellom Lillehammer og Øyer. Møteulykker var den klart mest utbredte ulykkestypen. Se kart på side 12.

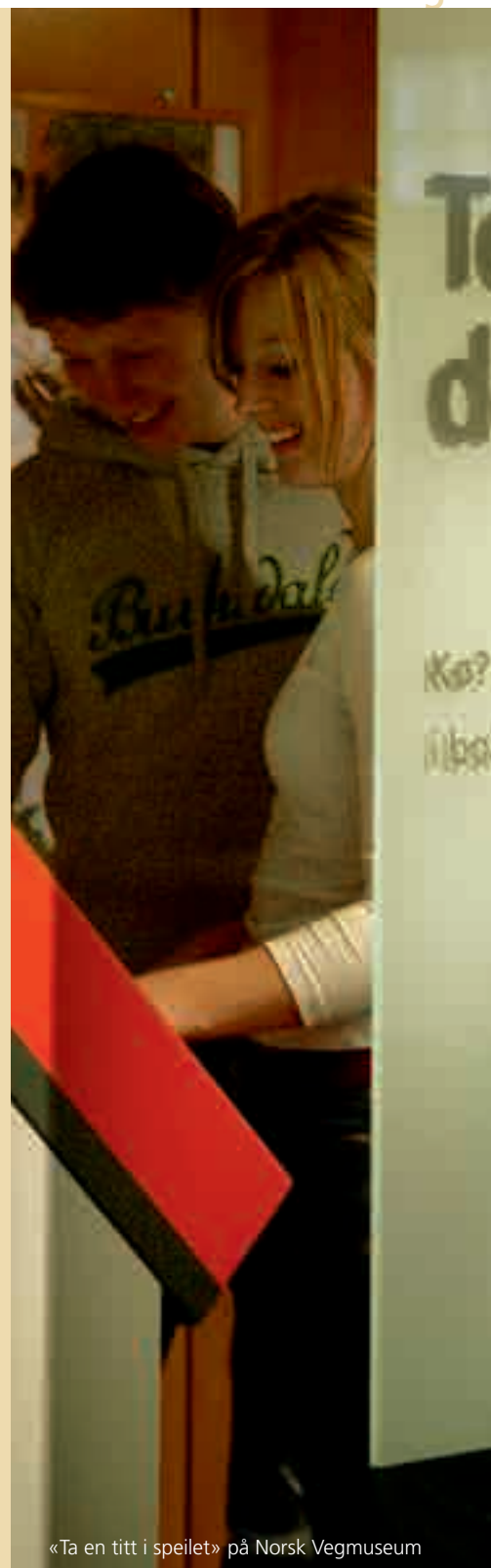
«Ta en titt i speilet»

Dette er tittelen på det nye opplevelsessenter for trafikksikkerhet på Norsk vegmuseum ved Hunderfossen. Senteret ble åpnet i januar 2005 og er det første av sitt slag i Norge. Senteret er av de viktigste bærebjelkene i nullvisjonsprosjektet.

«Ta en titt i speilet» byr på opplevelser for både store og små, og spenner seg fra de mer emosjonelle til de mer teknologisk baserte aktiviteter. Her kan du f.eks få testet deg selv som trafikant gjennom et interaktivt intervju med Petter Solberg, og gjennomføre interaktive intervju med ungdommer som har vært involvert i trafikkulykker.

En ring av sko som representerer de som mistet livet i trafikken er noe som sitter igjen i minnet hos mange etter besøket. Det er utarbeidet egne skoleopplegg og senteret har gratis adgang hele året. Besøk senteret på «www.vegmuseum.no».

For åpningstider, se siste side.



«Ta en titt i speilet» på Norsk Vegmuseum



«Ta en titt i speilet» på Norsk Vegmuseum



Smal 4-felt på E6 i Øyer



Lys på E6 mellom Lillehammer og Øyer

Tiltak på veg

Smal firefelts veg med midtrekkverk

En 5 km lang strekning på E6 ved Hunderfossen nord for Lillehammer har fått midtrekkverk. 1,2 km er bygd som smal firefelts veg med bredde 16 meter (vanlig bredde er minimum 20 meter). Vegen ble åpnet i oktober 2005 og viser at man kan bygge trafiksikker veg med god framkommelighet uten så altfor store terrenginngrep. Midtrekkverket har i kurver "skjørt" av aluminium, som skal forebygge ulykker mellom MC og rekkverksstolper. På strekningen med kun to kjørefelt er det etablert havarilommer samt havariåpninger i midtrekkverket. Bredden på denne del av vegen er ned mot 10 meter.

Midtfelt

På deler av E6 er det etablert midtfelt bestående av dobbelt sett med midtlinjer og med rumleeffekt. Bredden på midtfeltet er på 1 meter. Målinger viser at midtfelt bidrar til økt avstand mellom trafikk i motsatt retning og at fartsnivå kan synes å gå noe ned.

Belysning

Gjennom prosjektet er alle deler av E6 som inngår i vegsløyfa fått vegbelysning. Det er montert lysmaster med avskjeringsledd (CISS-ledd) og ettergivende lysmaster som reduserer skadene ved eventuelle sammenstøt.

Vinterdrift

Gjennom 2 vintersesonger har vintervedlikeholdet blitt utført med formål om å få bedre kunnskap om riktig omfang og tidspunkt på innsats. Det er tatt daglige friksjonsmålinger for å måle effekter og ved Fåberg, nord for Lillehammer, er det etablert en avansert klimastasjon. Denne måler bl.a. temperatur i luft og på veg, nedbør samt snø og isdekke.



Nytt midtfelt på E6



2-felts veg med midtrekkverk



Midtrekkverk med «skjørt»



Test av brøyteutstyr



LED lys på gangveg i Øyer

Trafikksikkerhetsinspeksjon

På demonstrasjonsstrekningen er det utført trafikksikkerhetsinspeksjon, en gjennomgang av vegen og dens omgivelser for å kartlegge uheldig utforming som kan bidra til alvorlige personskader dersom uhell inntreffer. Dype grøfter, rekkverksmangler, skilt som ikke gir etter ved påkjørsler, steiner og tre uheldig lokalisert går igjen som mangler. Dette er utbedret ved at grøfter er fylt igjen, rekkverk er satt opp eller utbedret, steiner flyttet, tre felt etc.



Tre som må fjernes etter TS-inspeksjonen

Fotgjengere & syklist

Langs fylkesveg 312 mellom Granrudmoen og Tingberg er det bygd gang- og sykkelveg og bl.a montert lysmaster med "framtidens lyskilde" - LED lys (lysdioder).

Tingbergkrysset

Tingbergkrysset, på E6 i Øyer, er utbedret. Det er satt opp full stopp skilt ved utkjøring fra lokalveg og det er malt opp trafikkkøyer i krysset.



Full stopp

LED lys i vegbanen

Bankkrysset i Lillehammer sentrum er sterkt trafikkert og med mange skolebarn som krysser vegen. Langs gangfelt er det montert LED lys (dioder). Bilistene får rødt blinkene lys i vegbanen samtidig som de har rødt lys i signalanlegget.



Bankkrysset i Lillehammer

Gater i Lillehammer

Den nordre delen av Storgata i Lillehammer inngår i demonstrasjonsstrekningen. Her er gata blitt snevret inn og beplantet, fartspuiter etablert og kantparkering strammet opp og. I Lillehammer sentrum er fartsgrensen blitt satt ned til 30 km/t.



Fartspuiter i Storgata på Lillehammer





Sorgendalstunnelen

Tunnelen som forbinder Lillehammer sentrum med E6 har hatt mange ulykker på vinteren. Her er det montert 50 cm høye overkjørbare plaststolper langs midtlinja i tunnelen. Intensjonene er å få frem kurvatur i tunnelen tydeligere, kjørefeltene til å virke smalere og ut fra det få hastigheten ned. Vegbanen blir nå i tillegg saltet i tunnelen om vinteren.

Fylkesveg 312 i Øyer

Ut over tiltak gjennomført etter trafiksikkerhetsinspeksjonen er kantlinja på deler av vegen flyttet inn. Dette for å gi gående og syklende bedre plass. Ved Solvang skole er det etablert ny oppstillingsplass for skolebussene. Ved enkelte gangfelt er det monter "roterende sylindrer" for å tydeliggjøre overfor bilistene når fotgjengerne skal til å krysse vegen. Sylindrene settes i bevegelse manuelt av fotgjengerne.

Signalanlegg med nedtellingsfunksjon

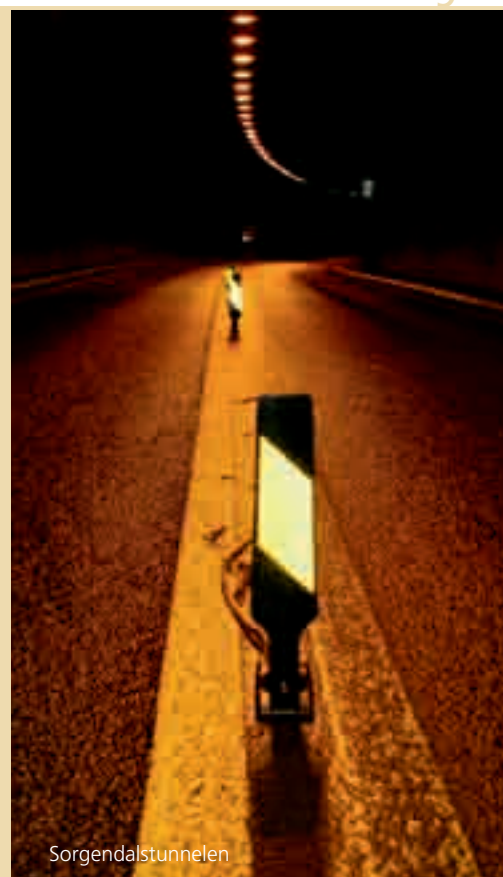
Nord i Gudbrandsdalvegen i Lillehammer er det montert nedtelling i tilknytning til et signalanlegg. Her ser de gående hvor mange sekunder det er igjen med grønt lys før det skifter til rødt.

Strekning ATK

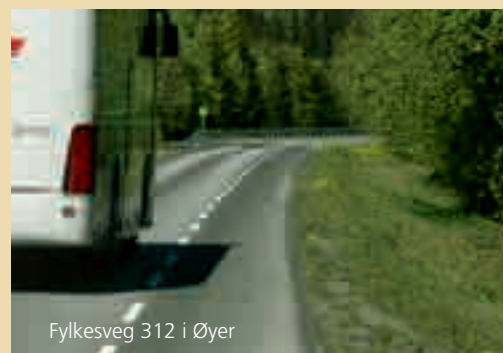
Over en strekning på ca 3 km, mellom to fotobokser, måles automatisk gjennomsnittshastigheten til det enkelte kjøretøy. Systemet er til uttesting og kan være et alternativ til tradisjonell automatisk trafikkontroll (ATK) som baserer seg på målinger i et punkt.

Friteksttavle

Prosjektet har testet ut en ny type fritekstattavle på E6. Denne gir rask og presis informasjon til trafikantene.



Sorgendalstunnelen



Fylkesveg 312 i Øyer



Streknings ATK



Rullrefleks



Nedtellingsur





Demonstrasjonsbiler ved Norsk Vegmuseum

Tiltak kjøretøy

Sikrere bil

Det finnes utstyr til bilen som kan hjelpe oss å bli sikrere bilister og redusere antall trafikkulykker.

På Norsk vegmuseum ved Hunderfossen i Lillehammer har det i perioden 2004 – 2006 vært stasjonert fire demonstrasjonsbiler med sikkerhetsutstyr som alkolås, automatisk fartstilpasning, "Mobileye" og datalogger montert i kjøretøyene. Kjøretøyene som er benyttet har oppnådd gode resultat i kollisjonstester og viser at sikre familiebilene finnes. Det har vært lagt til rette for prøveturer.

Alkolås

Omtrent en tredjedel av alle drepte bilførere har promille i blodet. For å få startet demonstrasjonskjøretøyene må fører først blåse i et apparat, en alkolås. Registreres promille over tillatt grense, starter ikke bilen.

Automatisk fartstilpasning (ISA)

Dersom alle fulgte fartsgrensene, ville ca 60 færre blitt drept og ca 200 færre blitt hardt skadd i trafikken i året. Det finnes teknologi som kan bidra til å redusere dette antallet. I demonstrasjonsbilene finnes to typer automatisk fartstilpassing, henholdsvis lydsignal og mottrykk i gasspedalen som settes i funksjon når fartsgrensen overskrides.

Mobileye

Et optisk kamera i bilens frontrute registrerer bilens avstand i forhold til forankjørende, og bilens plassering i forhold til midt- og kantlinje. Ved for små marginer varsles fører ved hjelp av lydsignal.



Automatisk fartstilpasser

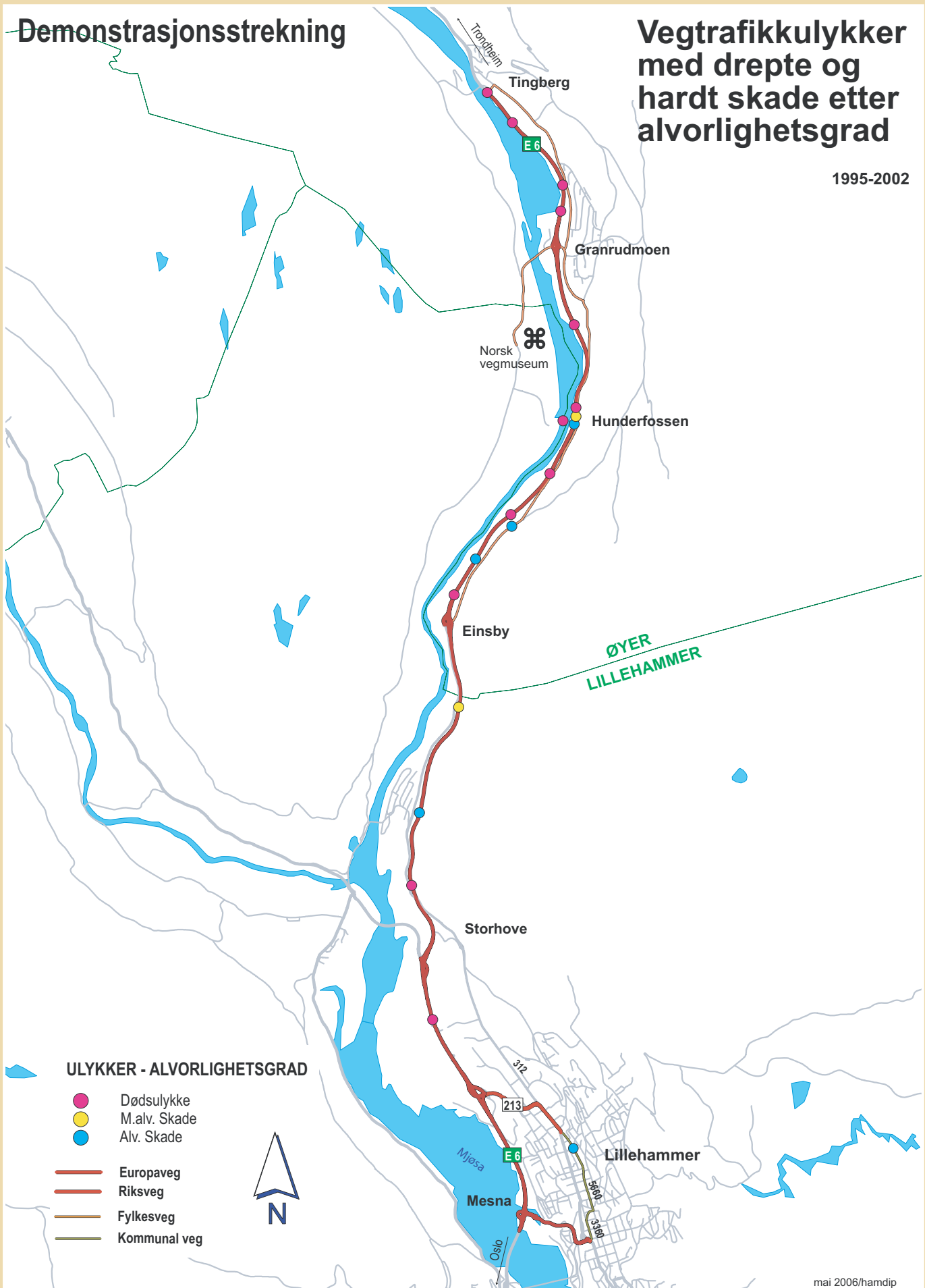


Mobileye

Demonstrasjonsstrekning

Vegtrafikkulykker med drepte og hardt skade etter alvorlighetsgrad

1995-2002



Datalogger

Bilene er utstyrt med en datalogger (nærmest en ferdsskriver) som kan registrere fart og posisjon. Ved å sammenholde disse dataene med digitalt kartmateriale inneholdende fartsgrensedata er det bl.a mulig å kartlegge kjøremønstre.



Demostrasjonsbiler

CALM:

"Plattform" for trådløs kommunikasjon mellom vegkant og kjøretøy eller mellom kjøretøy. I prosjektet er teknologien benyttet til å overføre fartsgrensedata til kjøretøyene til bruk ved automatisk fartstilpasning.

Alkolås i kollektivtrafikken

På Lillehammer gjennomføres et pilotprosjekt med alkolås i buss i samarbeid med det lokale busselskapet. 15 bybussar har alkolås installert for å teste ut funksjonalitet med hensyn på robusthet knyttet til hyppig bruk og temperatursvingninger etc.



Bybuss i Lillehammer



Alkolås i bybuss. Sjøfører Terje Thunæs

Tiltak trafikant

Barn og ungdom

Riktig oppførsel i trafikken krever god opplæring og gode holdninger. Vi vet at holdninger dannes tidlig, derfor må små barn få trafikkopplæring både hjemme, i barnehagen og på skolen. Trafikkopplæring er en livslang læringsprosess.

Trygg Trafikks bidrag i prosjektet har navnet «TRAFIKK- KOMPETANSE – MOTIVASJON». Hovedhensikten er å presentere og gjennomføre et helhetlig opplegg for barn og unge.



Tarkus

Trafikkopplæring i barnehagen bygger på barnekulturen med sanger og fortellinger. Tarkus er et bilbeltedyr og er hovedpersonen i opplæringsmaterialet. Ansatte i barnehagene i nullvisjonskommunene har vært på kurs om trafikksikkerhet og de fleste benytter nå Tarkusopplegget i trafikkopplæringen.

Sirkus Zalto

Trafikkopplæring i småskolen kan være mer enn påbud og pugging av regler. Ved å utnytte historiene, trafikkrådene og sangene fra Sirkus Zalto (bøker skrevet av Eyvind Skeie for Skolebarnas trafikklubb) kombineres fysisk aktivitet, musikk og trafikk.

Jeg fant, jeg fant

For å supplere det grunnleggende trafikkopplæringsmaterialet for barnetrinnet er det i samarbeid med lærere i Lillehammer og Gausdal skrevet et nytt elevhefte beregnet på 3.årstrinn. Det omhandler skoleveien og elevene skal kartlegge sin egen og andres skolevei med fokus på skilt, trafikanter og trafikkmengde, samt trygge og farlige steder. De får introduksjon til trafikkbegrep som bilbelte, skilt, refleks, sykling og sykkelhjelm. I heftet inngår også et trafikkspill.



Sykkel

De fleste skoler har sykkelopplæring på 4. eller 5.trinn. Fra høsten 2006 trer den nye læreplanen i kraft og den legger særlig vekt på trafikkregler og trygg sykling i trafikk. Skolene har hatt tilbud om sykkelkurs for lærere og materiell til bruk i skolen.

Refleks

Elever i 5. og 6.trinn er invitert til å delta i "Den store refleksjakten". Oppgaven går ut på å finne så mange refleksbrikker og bånd som mulig, ta de med til skolen for opptelling og deretter henge de på alt tilgjengelig yttertøy hjemme. Elever som har deltatt i jakten har i gjennomsnitt funnet 16 refleks hver!



Sirkus Zalto-forestilling i Øyer



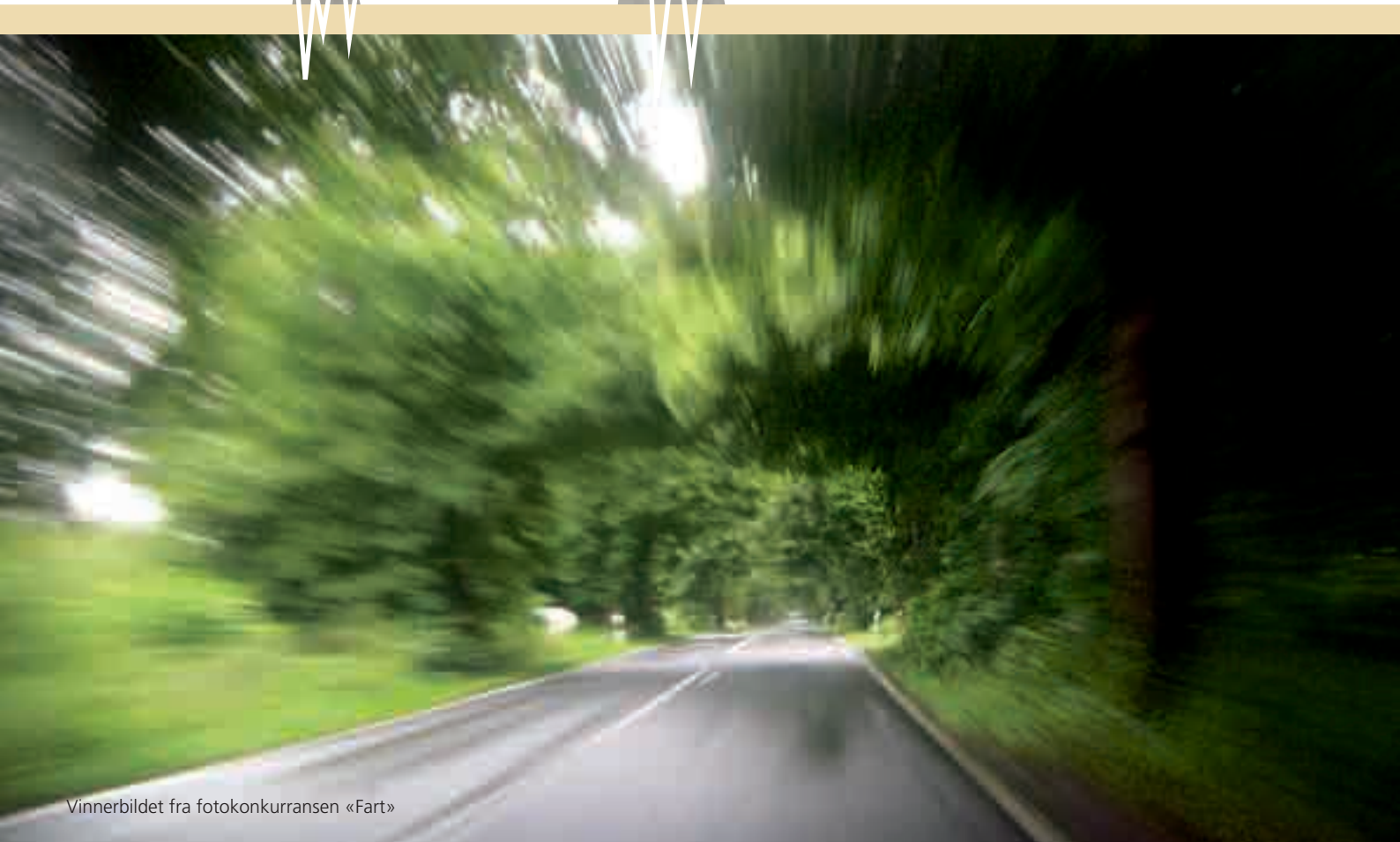
Nytt elevhefte



Refleksfangst



Årets russebil på Lillehammer, 2006



Vinnerbildet fra fotokonkurransen «Fart»

Ikke tøft å være død

Alle elever på 10.trinn har hatt tilgang til "Ikke tøft å være død", et opplegg der kjernen er en forestilling hvor politi og trafikkskadde gir elevene en tankevekker.

Russ

Det er gjennomført elevstyrte temadager ved de videregående skolene. Hensikten er å bevisstgjøre ungdommen på egne valg og verdier, både generelt og i forhold til trafikk spesielt. Det er etablert en "sms-tjeneste" og en "sms-ansvarlig" ved hver skole får 8 meldinger med budskap til utsendelse til russen. Innholdet kan være knyttet til arrangement eller budskap/påminning som omhandler trafikksikkerhet.

Trafikksikkerhet på høgskolen

Høgskolen på Lillehammer har 3000 elver og 250 ansatte. I et samarbeid med høgskolen arrangeres en trafikksikkerhetsdag på skolen. Gjennom skoleåret blir elevene og de ansatte presentert for ulike trafikksikkerhetsbudskap.

Amandusfestivalen

I den årlige nasjonale filmfestivalen for barn og ungdom, Amandus er det fokus på ulike tema hvert år. I 2005 var temaet for manuskonkurransen trafikksikkerhet. Vinneren ble 17 år gamle Maren Kateraas fra Oslo med manuset: Lekebil. Filmen er filmatisert av Den Norske Filmhøyskolen i Lillehammer

Konkurranser

Prosjektet har arrangert en nasjonal fotokonkurranse med trafikksikkerhet som tema. Vinnerne ble Barbora Holtan fra Lillehammer med bildet «Fart»
I videregående skole lokalt er det arrangert en novellekonkurranse med utgangspunkt i skoringen på Norsk vegmuseum som symboliserer antall drepte i vegtrafikken. Sigurd Plassen fra Ringsaker ble av den profesjonelle juryen utpekt til vinner med novellen «Hei igjen».

Motorinteressert ungdom

I regi av Oppland Fylkes Trafikksikkerhetsutvalg har Politiet og nullvisjonsprosjektet gjennomført et eget tiltak rettet mot motorinteressert ungdom. Gjennom en rekke tiltak som bl.a. kjørekvelder og temakvelder er det etablert dialog mellom ungdom og fagfolk som er opptatt av trafikksikkerhet. Sommeren 2005 inngikk 66 ungdommer en kjørekontakt. De som ikke var registret med anmerkninger hos politiet kunne på høsten delta på en kjøredag på Vålerbanen. Nye kontrakt er inngått for sommeren 2006



Trafikksikkerhetsdag på Høgskolen i Lillehammer



Amandusvinner 2005, Maren Kateraas



Råner på Vålerbanen



Stambord for yrkessjåfører

Yrkesbilene er involvert i mange alvorlige ulykker i Gudbrandsdalen. På Frya kro ved E6 i Gudbrandsdalen arrangeres i regi av politiet månedlig et uformelt møte med yrkessjåfører. Av tema som tas opp er: vintervedlikehold, fart, førstehjelp m.m. Det arbeides med å skapes lignende møteplasser flere steder i landet.

Individtilpasset føreropplæring

I samarbeid med kjøreskolene på Lillehammer testet det ut et nytt opplegg knyttet til føreropplæringen. I forkant av sikkerhetskurs på bane gjennomgår elevene et internettbasert intervju som har til hensikt å kartlegge holdninger knyttet til bilkjøring. De som synes å søke fart og spenning får et opplegg på banen mens de som er mer forsiktige av seg får et annet. Mer enn 300 elever har vært gjennom opplegget.

Politihelikopter til trafikkovervåkning

Aggressiv kjøreatferd skaper ofte ulykker. I prosjektet er politiets helikopter benyttet til trafikkovervåkning i Gudbrandsdalen i forbindelse med store utfartsdager. Helikopter benyttet i kombinasjon med bil- og motorsykkelpatruljer på bakken, har en dempende effekt på bilister som tenderer til en viss aggressivitet i kjørestilen.

Nullvisjonskurs

I prosjektet tilbys et 2,5 timers kurs for medarbeidere i Statens vegvesen Region øst. Representanter fra vegvesenet presenterer fakta og tiltak som omhandler trafikksikkerhet, en ambulansesjåfør forteller hvordan en hverdag med trafikkulykker setter sitt preg og en prest orienterer bl.a om sorg og sorgreaksjon. Kurset har til hensikt å bevisstgjøre – "ulykker er ikke bare statistikk og noe som angår andre".

Besøksopplegg

Det er utviklet et eget program for grupper som ønsker å besøke prosjektet. I et tretimers opplegg orienteres om prosjektet og foretas befaringer på vegsløyfe og "Ta en titt i speilet".



Sogneprest Gustav Smith



Internasjonalt besøk



Fryatun i Gudbrandsdalen



Politioverbetjent Sten Gregersen i samtale med sjåfører

Kontaktinformasjon:

Åpningstider Norsk vegmuseum:

16. mai - 31. august kl. 10-18

(alle dager)

1. september - 16. mai kl. 10-15

(mandag stengt)

Tlf. + 47 61 28 52 50

www.vegmuseum.no

vegmuseum@vegvesen.no

Nullvisjonsprosjektet:

www.nullvisjonen.no

steinar.svensbakken@vegvesen.no

Statens vegvesen Region øst

Postboks 1010 Skurva

2605 Lillehammer.

Tlf. + 47 81 52 20 00

Frise: Expology.
Foto: Ole A. Flatmark, Steinar Svensbakken, Trygg Trafikk, Chris Stiksrud, Barbora Holtan, Ann-Helen Norum, Bjørn Ivar Vasaasen, Anne Marit Jordheim, Statens vegvesen Lillehammer Trafikkstasjon, Amandusfestivalen.

Design www.dialecta.no

Statens vegvesen - Region øst - Postboks 1010 Skurva - 2605 Lillehammer - Telefon 815 22 000 - post@nullvisjonen.no - www.nullvisjonen.no



Statens vegvesen



POLITIET



TRYGG TRAFIKK



Oppland fylkeskommune



Lillehammer kommune



Gausdal kommune



Øyer kommune